

Editorjal

IL-KUNGRESSI, IĊ-ĊENTINARJI, U AHNA !

Matul ix-xahar ta' Settembru l-gżejjer taghna jghixu wiehed mill-isbah żmenijiet taghhom. F'dawn il-jiem ikunu qed jiġu ċelebrati żewġ Kungressi kbar: id-Disa' Kungress Mangleġiku Internazzjonali kif ukoll ix-Sittax il-Kungress Marjan Internazzjonali.

Barra minn hekk, f'dawn il-jiem koll, jaslu fit-tmien taghhom il-festi mhejja biex jiġi mfakka l-ewwel centinarju minn meta Karmni Ġrma kollha x-xorti tisma' lill-Madonna tkellimha minn Knisja taghna ta' Pinar.

Saru hafna thejjet. Twettag hafna attivitajiet. Kolha bi-iskop wahdieni: li din l-okkazzjoni tajjemm gewwa fha tidid spiritwali tant mehtieg idawn iż-żmenijiet. Biss il-Kungressi għadha u jispicċaw, il-festi jintemmu u halluna X'Ser jibqa minn dan kollu? Twettag tiġid spiritwali kif xtaq il-Q.T. il-Papa Ġwannii Pawlu II fl-ittra tieghu lill-Isqfijiet Malta tad-29 ta' Settembru 1982?

Ahna perswazi li dawn l-okkazzjonijiet li semmna hekk fuq frott ixtieh, għad ma nistgħux nqiegħid hekk. Jiddu nkomplo ninbnew. Tajjem li wiehed mill-frottijiet ta' dawn iċ-ċelebrazzjonijiet li qed isiru ikun li kull familja Maltija u Ghawdxija terġa' tibda' tirreċita t-talba li hija tant għal-qalb tal-Madonna: ir-RUŻARJU.

B'dan il-hsieb f'mohhna ser naghtukom xi siltiet li juruna l-importanza li għandu jkollu r-Rużarju f'hajjtna.

Papa Piju XI:

Dawn huma l-aħħar kelmiet. Jekk tridu li jkollkom il-paċi f'qalbkom, fiddjar taghkom u f'pajjżkom, ngabru kull filghaxija biex tghidu r-Rużarju. Fil-Vatikan m'hemmz teżor ikbar mir-Rużarju. Qisu li r-Rużarju jinghad f'kull familja . . .

Papa Piju XII:

M'hemmz mezz iktar ċert biex igġib il-barka t'Alla fuq il-familja mir-reċita ta' Rużarju.

Papa Ġwannii XXIII:

Ahna ċerti li uliedna mad-dinja kollha jgħid r-Rużarju Mqaddes skola biex tghallma x'inhi l-vera perfezzjoni mir-randi għax waqt ir-Rużarju huma bil-għara jikkontrollaw it-taghlim li taghntna il-hajja ta' Ġesù u ta' Marija.

Papa Pawlu VI:

Ir-Rużarju huwa mezz li jgħid għid l-ordni fid-duroni li hawn illum fid-dinja.

Ara binti, din il-qalb miksija bix-xewk li b-nedmin ingrati għadha f'kull minnha permezz tad-dagħa u l-ingrati tagħni taghhom, ara inkun imfarrġa u habbar li jgħid tagħni il-dawki li għall-hames xhur wara xulxin fl-ewwel Sibb iqerru u jittqarrbnu u jghidu r-RUŻARJU u jimmeditaw il-misteri tiegħi b'ripazzjoni . . .

(Lil Suor Luċija Santos - 1925)

"IL-BELT VICTORIA"

Revista ta' kull xahrein

Uffiċċju Editorjali:

Centru Parrokkjali San Gorg,
Triq Karità — Victoria, Għawdex.
Tel: 556377

**ULIED GODDA
FIL-PARROĊĊA**

- 25.6.83 DAVID iben George Camilleri u Helen Cassar.
9.7.83 DANIELA bint Francesco Buttigieg Carmelina Mizzi.
14.7.83 VINCENNE bint Anthony Xuereb u Mary Grace Mizzi.
30.7.83 FRANCINE bint Joseph Tabone u Josephine Formosa.
30.7.83 GEORGE iben Salvu Portelli u Elizabeth Gauci.

**INGHAQDU
FIŻ-ŻWIEĠ NISRANI**

- 2.7.83 Carmelina Saliba u Manuel Cassar
2.7.83 Rita Sacco u Raymond Farrugia
9.7.83 Maria Azzopardi u Raymond Gafà
9.7.83 Frankie Pavia u Gemma Galea
23.7.83 Liliana Fenech u Mario Mizzi
24.7.83 Maria Schembri u Aldo Livori
30.7.83 Joseph Portelli u Maria Grazzia Azzopardi.
7.8.83 Gloria Masini u Salvu Farrugia

- 21.6.83 Guzeppa Tabone
28.6.83 Assunta Sammut
7.7.83 Gorg Xuereb
1.8.83 Guzepp Cutajar
1.8.83 Francesco Gauci

Donazzjonijiet għar-Rivista

Gorg Grech (Toronto Canada) Lm10;
Anton Borg (Canada) Lm2; John Borg (Canada) \$Canadian 5; Joseph Pace Lm5;
J. Sciberras 50c; Gorg Bianchi 50c; Tony Aquilina 50 Canadian Dollars.

**NILTAQGHU
NHAR**

SETTEMBRU 1983

- Il-Gimgha 2 L-Ewwel Gimgha tax-Xahar. Gurnata adorazzjoni.
Is-Sibt 3 L-Ewwel Sibb tax-Xahar. Gurnata adorazzjoni.
It-Tlieta 6 Il-25 Anniversarju mill-għoti tad-Tidlu ta' Bażilika lill-Knisja Parrokkjali tagħna mill-Papa Piju XII.
L-Erbgha 21 Il-228 anniversarju tal-Konsagrazzjoni tal-Knisja. Fis-7.00 p.m. Konċelebrazzjoni Pontifikali.
Il-Hamis 29 Festa ta' San Mikiel. Fis-7.00 p.m. Konċelebrazzjoni.

OTTUBRU 1983

- Is-Sibt 1 L-Ewwel Sibb tax-Xahar. Gurnata adorazzjoni. Jibda x-xahar tar-Rużarju.
It-Tnejn 3 Jibda t-taġlim tad-dutrina fiċ-ċentri.
Il-Hamis 6 Siegħa Adorazzjoni Kommunitarja fis-2.00 p.m.
Il-Gimgha 7 L-Ewwel Gimgha tax-Xahar. Gurnata adorazzjoni.
Is-Sibt 15 Festa tal-Madonna ta' Fatima. Konċelebrazzjoni fis-6.00 p.m. u wara Korteo Aux Flambeaux.
Il-Hadd 16 Festa tal-Madonna ta' Fatima. Fi-4.30 p.m. Konċelebrazzjoni.
Il-Hadd 23 Jum il-Missjoni. Nitolbu u nġhinu kemm nistgħu.

TOUR TA' L-ANNO SANTO

Fir-ritratt jidher parti mill-grupp li mar fir-tour ta' l-Anno Santo organizzat mill-parroċċa tagħna. Kull minn ha sehem f'dan it-tour kelli tifhir għall-organizzazzjoni u għal mod kif imexxa t-tour. Barra li saru zjajjar fil-postijiet li-karri interessanti tal-Belt Eterna, fosthom l-erba Bażilici u l-Bażilici u l-Bażilika ta' San Gorg al Velabro, saru wkoll eskursjonijiet għal Cassia, Assisi, Orvieto u Tivoli. Niringrazzjaw il kull minn ta' l-għajnu tiegħu għas-suċċess ta' dan it-Tour fl-okkażjoni tas-Sena Maqdisa tar-Redenzjoni.

IL-KRITIKA!!

Il-hajja tal-bniedem hija mimlija b'hafna hwejjeg li jghixu madwaru stess u li tant tghaggnu mieghu li hafna minnhom l-inqas biss ma jaghti kashom. Imma billi kull bniedem huwa rripetibbli, allura jkun hemm xi haga li ma taqbilx, minn bniedem ghal-iehor. Huwa ghalhekk li inholqot il-kelma: "KRITIKA", pero hemm hafna modi biex wiehed jista' jikkritika il-kif wiehed ghandu jikkritika. Imma mhux dan il-hsieb tieghi li nitkellem fuq il-kritika, nixtieq nitkellem fuq kif tista' taghmel biex:

a) taghraf taghmel uzu tajjed mill-Kritika.
b) taghraf tirbahha u ma thallijjex tirbhek.
L-Ewwel Punt: Kif taghraf taghmel uzu tajjed mill-Kritika.

Meta wiehed jiggi kkkritikat, l-ewwel haga li ghandu jara, hija li jezamina l-punt jew punti li fuqhom gie ikkkritikat. Jekk ma jkunx kapaci jasal wahdu, ghandu dejjem ifittex lil xi hadd li jkun jista' jghinu. Wara dan, ghandu jkun gentili bizzejjed u matur sewwa biex, jekk ha zball, ikun jista' jghid "skuzi zbalajt", jekk ikun miexi fis-sewwa, il-kritika ghandha taghmillu l-kuraqq, ghax x'aktarx ikun rifes xi kallu ta' xi hadd u dan ix-xi hadd, jew biex jivvendika ruhu, jew ghax qed jghir ghalih, qabad il-frusta ta' l-ilsien jew tal-kitba biex idallam il-progress ta' dak li jkun. Hawnhekk, il-bniedem ghandu juza l-istess sistema li kien juza Abraham Lincoln ma l-ghedewwa tieghu: "Paċenzja, Sabar, imma fermezza fix-xoghol u perseveranza fil-hajja".

Jekk il-kritika tkun gjejja minn xi superjuri tieghu, dan il-proxxmu ghandu, kemm jista' jkun, jissotometti l-ideat tieghu ghal daww tal-mexxejja tieghu, imma bil-volunta shiha li dak li hu sewwa, ma jcedix ghalih u jitlaq kollox mill-ewwel. Xi darba jigri li superjur ghaqli, jilghabha ta' tentazzjoni biex jara l-hegga tas-sudditu sa fejn tista' tasal. Ma ghandux jibza' mill-persekuzzjoni ghax anke il-qaddisin kellhom il-persekuzzjoni taghhom. Xi

drabi din il-persekuzzjoni giet mill-istess nies li support kellhom jghinuhom. Fl-ahhar il-verita tirbah. Iż-zejt jitla' dejjem f'wicc l-ilma.

Jekk din il-Kritika tkun gjejja minn l-istess nies li jahdmu fl-istess kamp ta' xoghol, wiehed ghandu jezamina lilhu nnifsu biex jara, jekk l-oggett tal-kritika tieghu huwiex gjej mis-supervja tieghu jew mill-hegga li ghandu ghax-xoghol. Ghandu jqis ukoll li l-intenzjoni tajba ma ghandha qatt twassal lil-bniedem biex jissagrifika lil daww ta' madwaru bla ma jkollu l-kunsens taghhom.

Jekk il-kritika tkun gjejja minn daww ta' isfel, tkun prudenza u ghaqal kbir u ta' min ifahhru ta' l-imghallem, li jizen sewwa il-qaghdha tieghu maghhom, u min jikkmanda ma ghandux jiddomina imma juza id-djkonija jew qadi, servizz lil shabu. Fuq dan il-mod ta' kritika, jghid il-Kard. Lercaro, wiehed ghandu jkun immexxi l-ewwel u qabel kollox mill-karita soċjali, nisranija u evangelika.

Kritika bhal dawn li semmejt, tkun taghmel gieh tassew kbir lil min jirceviha. Tkun rebha kbira ghal-formazzjoni tal-karattru tieghu u tghinu biex ikun 'leader' tassew tajjed.

It-Tieni Punt: Trid taghraf tirbahha u ma thallijjex tirbhek, sew jekk din il-kritika tkun gsta, u izjed u izjed jekk tkun falza. F'kas ta' kritika distruttiva l-bniedem ghandu jimxi b'dan il-principju li ma jgħitx kas taghha sa mill-bidu nett taghha: "put up your own umbrella and keep the rain of criticism from running down the back of your neck" Mr. Lowell Fred. Hekk ma jkollokx inkwint.

Trid tkun kapaci wkoll li taghraf sewwa li jekk toqghod tirrifletti hafna fuq il-kritika, int mill-ewwel tohrod bil-konkluzjoni Prattika u tasal biex tghid: "No one ever kicks a dead dog" Mr. Hollings. B'hekk timtela bil-kuraqq u tkompli fil-hidma hidma tieghek.

Jekk imbaghad tara li l-kritika hija mibnija fuq affarijiet zghar li iktar qeghdin hemm bhala ċirkustanzi u mhux bhala sostanza, wiehed irid jagħtihom l-istess valur li ta' Kristu lil ċerti nies ta'

SAN GORG FIT-TRADIZZJONI U FL-ISTORJA

*(Artikolu ta' Mons. Dante Balboni li deher fl-
"Osservatore Romano" tat-23 t'April,
1983, maqlub għall-Malti mill-Avukat
George Zammit).*

Fost il-ġrajjet reliġjużi u kulturali li jidhlu fiċ-ċiklu tas-Sena Mqaddsa straordinarja ta' l-elf disa' mija u hamsin anniversarju tar-Redenzjoni, hu xieraq li tifakkar il-ġrajja ta' wiehed li hu "xhud" eċċezzjonali ta' Kristu, jiġifieri San Gorg maghruf bhala megalomartri minhabba li l-qima lejha tinsab imferrxa mal-pajjiż kollha tal-Lvant u tal-Punent, u maż-żmenijiet kollha, mill-ġurnata tal-martirju tiegħu l' hawn.

Il-figura nobbli taż-żagħżuġ Kappadoċjan giet immortalata minn pitturi, skulturi, u arkitekti ta' fama kbira, imma fuq kolloxx mill-ghadd bla tarf ta' devoti li tawh kult universali.

Fl-"Itinerarji" jew gwidi, tal-Palestina, xogħol Teodoru Perigeta tas-sena 530, insibu msemmija l-belt ta' "Diospoli" fejn San Gorg giet martirizzat, fejn jinsab il-ġisem tiegħu, u fejn jiġu hafna hwejjeġ ta' l-ghageb"; anki Antonio da Piacenza (570) u Adamanno (670) jirripetu l-istess informazzjonijiet.

Fl-aħharnett jikkellmu l-hitan tal-bażilika ta' Kostantinu (tar-raba' seklu) li giet mibdula f'moskea u li dan l-aħhar giet restawrata (Bogatti); din il-bażilika għad għandha l-hitan tad-dawra mibnija bhal dawk tas-Sepulkru Mqaddes ta' Ġerusalem. (Għall-ghadd kbir ta' bażiliki simili mibnijn mis-sitt seklu l' hawn, ara l-artikolu fuq il-"Bibliotheca Sanctorum").

Fost id-dokumenti letterarji hu ta' min isemmi lis-"Sacramentario Leoniano" tal-hames seklu li jgħib it-testi liturġiċi antiki f'għej il-Qaddis Martri li ma damx ma giet msieheb, fil-kult tiegħu f'Ruma, mas-suldat Martri San Bastjan; u dawn iż-żewġ qaddisin, ipparagunawhom maż-żewġ Dijoskuori, jiġifieri Castor u Pollux, difensuri ta' Ruma; (fil-Lvant, pero, San Gorg kienu jshubh ma' San Dimitri)

Kritika storika riċenti, magħmula bl-ghaġġla, tat wisq importanza lill-"Passiones" u lill-"Legendae" ta' San Gorg u għarfithom bhala ż-żewġ xhieda wahdanin fl-istorja, fil-waqt li ma tatx każ lill-ghadd kbir ta' dokumenti epigrafici u monumentali. Din il-kritika tibni l-provi tagħha fuq il-fit snin li l-qaddis għadda f'din id-dinja, u tinsa li għan-Nisrani in ġenerali u partikolarment għall-Martri, il-veru "dies natalis" jiġifieri Jum it-Twelid, hu l-jum tal-mewt; u li minn dak il-jum tibda l-hajja ġdida tant fl-hena ta' dejjem kemm fit-tifkira ta' l-ahwa fi Kristu li baqqu pellegrini fuq din l-art, li għalihom il-Qaddis isir dak li jitlob għalihom fis-sema.

Fl-aħharnett il-karattru aktarx letterarju milli storiku tal-"Passiones", li jixbhu lix-"Chansons de gestes" tal-Paladini ta' Karlu Manju, għeghlet lil dawn l-istoriċi jahsbu li x-"Chansons de gestes" jew il-"Passiones" kienu l-fonti prinċipali u validi biex fuqhom tibni l-istorja tal-Martri jew ta' Karlu Manju bil-kavallieri tiegħu, għalkemm dawn baqqu bhala xhieda ta' kult u ta' ammirazzjoni speċjali.

Issa li ippremettejna din in-nota meħtieġa biex inkunu ċari, nistghu niftxu il-vera storja ta' San Gorg, u nibdew mill-ghadd kbir u varju ta' fatti li jixhdu l-istoriċità tal-Qaddis, fatti u testimonjanzi ta' kwantità akbar minn dawk li jeżistu fuq persunaġġi ċelebri oħrajn (ara: D. Balboni, "S. Giorgio", fil-Bibliotheca SS. VI, 512-525).

Insibu l-eqdem test f'epigrafi griega tas-sena 368 A.D. li ssemmi "dar tal-martri qaddisin u trijonfanti Gorg u Shabu".

L-ghadd kbir ta' "Passiones" griegi, Latini u Orjentali, miġbura f'opuskolu fuq il-"konċepiment, twelid, hajja, mirakli u martirju", flimkien mal-"omelji, tifhir u priedki" imsemmija mill-Bollandisti (ċirka mitt kodici) - biex ma nsemmux id-diversi kotba liturġiċi - joffrula panorama ta' dokumentazzjoni li tista' tagħmi lil min mhux imħarreġ sewwa fil-kritika storika.

Wara li nkunu għażilna dak li hu fantastiku minn dak li hu veru, skond il-kriterji miksuba mill-istudju ta' agjografija u bis-saħħa ta' studji riċenti, nistgħu niġbru l-fatti essenzjali fuq il-ħajja qasira taż-żagħżuġh suldat li miet martri għall-fidi ta' Kristu.

Id-diskors ta' San Pier Damiani, li ġie mdahħal fil-Brevjarju l-ġdid, iħalli barra dak li hu fantastiku u jiġbor dak li hu essenzjali fil-ħajja tal-Qaddis Martri, li stqarr b'demmu l-fidi tiegħu fi Kristu.

L-eżistenza fiżika tal-Qaddis tirriżulta mill-eżamijiet xjentifiċi ta' l-għadam tiegħu, li sar fl-Istituto di Antripologia tal-Università ta' Bologna.

Dan l-għadam ġie individwat wara studju tal-"iter" (i.e. il-vjaġġ) tar-relikwiji li, wara bl-invażjoni ta' l-Gharab baqgħu, mis-sekolu tmienja l'hawn, meqjuma bħala xhieda f'Kostantinopli u f'Ruma. Infatti, il-"Liber Pontificalis" tal-Knisja Romana jitkellem fuq l-għadam tar-ras trasferit fil-knisja tal-Velabro f'Ruma, fi żmien il-Papa Zakkarija, fis-sena 749. Qabel, San Gregorju, Isqof ta' Tours (594) isemmi traslazzjoni ta' relikwiji f'Limoges u f'Le Mans, Franza (P.L. LXXI, 792-93).

B'metodu komparattiv ġew eżaminati r-relikwiji ta' Ruma, ta' Ferrara u ta' Como (li ġew minn Pavia, belt kapitali antika tar-"Regnum Italiae").

Ir-riżultat imur favur it-tradizzjoni, u jikkonferma l-figura ta' żagħżuġ ta' f'it iżjed minn għoxrin sena, twil metru u hamsa u sittin sa metru u seba' u sittin ċentimetru, tal-perijodu nisrani tal-qedem.

Ma' dan irridu nżidu x-xoghlijiet tar-restawr tal-Qabar ta' Lidda, li ġew magħmula dan l-aħħar. Dawn ix-xoghlijiet juru l-istruttura tal-hitana, li jixbhu għal kollox lil dawk tal-Qabar Imqaddes ta' Kristu.

Mhix haġa faċli li titkellem fil-qosor fuq il-kult li minn dejjem ġie mogħti b'qima lejn San Ġorġ u fuq it-testimonjanzi innumerabbli li jippruvaw dan il-kult. Għalhekk hawn sejjer biss nelenka xi lokalitajiet diġa' msemmija fl-istudju fuq imsemmi.

F'Ġerusalemm, f'Geriko, f'Bejruth, f'Kostantinopli, f'Georgia, fl-Egittu, fl-Etiopia, f'Napli, f'Ruma, f'Ravenna, f'Milan, f'Parigi, f'Tours, f'Mainz, f'Bambez, fl-Ingilterra, fil-Katalonja, fl-Aragona, knejjes u artali ġew iddedikati lilu. L-Ordni kavalleresk Tewtoniku u l-Ordni tal-"Garter" iquimuh bħala Protettur, fl-Ordni Militari ta' Calatrava kienu iingarru il-"Vexilla Sancti Georgii"; l-Ordni Sovran ta' Malta jivvenerah ukoll flimkien ma' San Ġwann Battista, waqt li l-Ordni Kostantinjan iżommu bħala patrun speċjali tiegħu.

Wara l-kroċjati l-kult ta' dan il-Qaddis kiseb splendor ġdid fil-kamp militari u dan l-aħħar hu ġie dikjarat patrun tal-għaqdiet tal-Kavallieri militari ta' l-Italia (1937), tal-Kavallerija militari ta' Franza (1952), tal-Kavallerija ta' l-Italia (1956), tat-Truppi blindati tal-Belgium (1962) u tal-Moviment Internazzjonali ta' l-Iscoouts.

Iċ-ċelebrazzjoni liturġika, il-qima tar-relikwija tiegħu, il-letteratura kavallereska Ewropea, l-ikonografija, il-folklore u l-bibliografija jagħmlu gabra ta' dokumentazzjoni li bis-saħħa tagħha l-Qaddis hu attwali u kredibbli anki fiż-żmienijiet tal-lum (ara: G. Morello - A. Alecci, "Contributo per una bibliografia su San Giorgio", Napoli 1978).

Il-kommemorazzjoni ċentinarja tat-twelid ta' San Ġorġ, imqanqla mir-Rettur tal-Bażilika Romana tal-Velabro u minn għadd ta' studjużi, joffrulna motiv — matul is-sena Gubilar tal-Fidwa — biex nidhlu f'riflessjonijiet ta' karattru

Statwa fl-injam c 1400 (Chiesa Parr. S. Giorgio)
Castelmola, Messina, Sicilia.

reliġjuż u kulturali, imqassmin matul is-sena, biex niħmu aktar fil-fond, fuq l-eżempju ta' figura hekk imdawwla, il-valur tax-xhieda personali għal Kristu.

Dante Balboni

Minkeja n-nuqqas ta' preċisjoni matematika li ta' sikwit rikkaratterizza d-datazzjoni ta' persunaġġi u grajjet, li l-ewwel sinjali tagħhom huma mitlufa fiż-żmienijiet imbiegħda, kemm it-tradizzjoni nisranija, kif ukoll ix-xjenza (storika, antropoloġika u epigrafika) juru s-snin 1983-84, bhala żmien xieraq biex fihom jiġi ċelebrat l-1700 anniversarju mit-twelid ta' San Ġorġ - dak in-nisrani li fih id-dinja nisranija, sa mill-jum tat-twelid tiegħu għas-sema permezz tal-martirju, għarfet bhala wieħed mill-akbar xhieda ta' Kristu, kif jxhed il-kult li jinfrex mill-artijiet orjentali għal dawm oċċidentali fiż-żmienijiet kollha.

Propriu bil-għan li dan iċ-ċentinarju ma jgħaddix bla mfakkar u biex ikun iċċelebrat kif jixraqq, twaqafu l'Ruma, il-belt ta' Pietru, "Comitato d'Onore", patronizza minn bosta kardinali, prelati u personalitajiet oħra mid-dinja tar-reliġjon, xjenza u kultura, u "Comitato di Lavoro". L-aktar bit-tħabrik ta' Mons Dante Balboni, segretarju tal-"Commissione Pontificia per l'Arte Sacra", dan it-tieni kumitat, presedut mir-Rettur tal-Bażilika ta' "San Giorgio al Velabro", li minbarra l-membri taljani jgħodd fih ukoll żewġ membri barranin, wieħed Amerikan u ieħor Malti, jiltaqa' ta' l-inqas darba fix-xahar u qed jorganizza bosta attivitajiet reliġjużi u kulturali.

Uħud minn dawn l-attivitajiet għadhom fi stat bikri ta' tħejija, imma oħrajn qed jiġu definiti u jinkludu: il-pubblikazzjoni ta' ktieb dwar il-binjet monumentali dedikati lil San Ġorġ ma' t-l iż-żmienijiet; pellegrinaġġ lejn Lydda (Frar 1984) u konferenzi dwar il-persuna ta' San Ġorġ u l-kult lejn dan il-qaddis fl-istorja tal-Knisja. Dawn huma biss tliet attivitajiet mill-hafna li qed jiġu mfassla u li ġa ġew realiżzati (pubblikazzjonijiet, ċelebrazzjonijiet liturġiċi, eċċ). Forsi, fix-xhur li ġejjn, l-għejjer Maltin ukoll jingħaddu mal-Belt Eterna fil-festi ċentinarji li qed jiġu ċċelebrati - festi li jgħur għandhom relevanza reliġjuża u kulturali għall-Parroċċa tagħna u għad-Djoċesi Għawdxija.

Rev. Joseph Farrugia

Pjaneta Gotika Ġdida

Opra ġdida li żżanznet fil-festa ta' San Ġorġ li għadha kif għaddiet kienet **pjaneta gotika**. Din il-pjaneta thallset minn xi benefatturi tal-parroċċa u hađu hsiebha żewġ sacerdoti, Rev. Joseph Farrugia u Rev. George J. Frendo, li kienu jinsabu Ruma b'motivi ta' studju. Il-pjaneta gotika nħadmet fil-bellus aħmar u b'rakkmu ta' deheb fin fuq l-istil tal-paramenti liturġiċi tal-festa. Fin-naħa t'isfel nett tal-pjaneta giet irrakmata, fid- deheb, fil-fidda u fis-satin, l-istemma lateranensi tal-

Kapitolu Ġorġjan. Kulhadd kellu tifhir għal din l-opra tassew rikka u sabiha u hafna wrew ix-xewqa li din il-pjaneta hdda tkun biss il-bidu ta' sett ta' pjaneti bhala għaċ-ċelebrazzjonijiet liturġiċi l-aktar sbieħ u denji li jsiru fil-Bażilika tagħna.

jaqad minn paġna 3

żmieni billi sejhilhom: "Oqbra imbajda, Nies ta' żewġ uċuħ, Vipri hżiena," għax dawn it-talin ma jkunux jikkritikaw biex jghinu, imma biex ifixxlu. "Il-hażin agħtih biċċa minn dejlek u hallih imur" int kompli ix-xogħol tiegħek bil-kuraġġ.

Meta waħda qaddisa, li kienet soru u fundatrici ta' ordni reliġjuż, kienet qegħda titkellem mas-sorijiet novizzi, xi dawn jevitaw il-kritika li tteffer il-hajja tar-ruħ, qaltilhom: "Tgħallmu, li titkellmu f'tit mal-bniedem, f'tit nett fuq il-bniedem, u xejn fuqom infuskom."

Jekk nimxu fuq dawn il-ftit prinċipji li tkellimna fuqhom, tkun haġa faċli għalina li:

- l-ewwelnett nitgħallmu ma nikkritikawx bla bżonn.
- waqt il-kritika, nużaw iktar il-karità nisranija li tgħaqqadna flimkien.
- ngħixu iktar fil-paċi ma Alla u mal-bniedem.

Inżommu dejjem quddiem għajnejna, li ġa la darba kull bniedem huwa irripetibbli, allura bil-fors irid ikun hemm xi haġa f'kull wieħed, li ma tkunx taqbel ma ta' l-oħrajn.

Hekk naslu mhux biss għal-maturità fil-hajja, imma nkunu kapaċi nagħtu f'tit zokkor lid-dinja morra, f'tit daww lid-dinja mudlama, f'tit hena u paċi li min ikun vittma tal-KRITIKA.

IL-QADDIS TAX-XAHAR

SAN FRANĠISK T'ASSISI

4 ta' Ottubru

Twieled ġewwa ghar f'Assisi fil-Umbria lejn tmien is-sena 1181 jew fil-bidu ta' 1182 minn Pietru Di Bernardone u Giovanna. Ommu tatu l-isem ta' Ġwanni; imma missieru, kummerċjant għani tad-drappijiet, malli ġie lura minn Franza lil ibnu ried isejjahlu "Frangisk", b'rabta ma' Franza li hu kien tant iħobb. pellegrin misterjuż, f'jum twelidu, habbar li kellu jkun bniedem li jagħmel il-ġid.

Fl-iskola tal-Parrocċa ta' San Ġorġ f'Assisi, hu tgħallem jaqra u jikteb. Missier kellu hafna ambizzjonijiet għal ibnu u l-istess nistgħu ngħidu għal Frangisku li hu wkoll kien mogħni b'tant xewqat u tlellix tad-dinja. Iż-zagħżuġ t'Assisi kien qed jigbed fuqu l-attenzjoni taż-zgħażaġh ta' beltu u flimkien magħhom kien jingħaqad fid-daqq u fil-kant. Iżda fl-1204 hakmitu marda kiefla li hadet fit-tul. Meta żmien wara fieq, hu kellu holma li ġegħlitu jirrifletti hafna. "X'inhu l-aħjar timxi wara l-Imghallem jew wara d-dinja?"

Hawn beda żmien ġdid għalih. Nesa l-hbieb u ntafa' f'hajja ta' ġabra. F'għar fqajjar maqtuġh mill-hsejjes tal-belt, Frangisku talab mingħand Alla dawl biex jurih x'ried minnu. F'dan iż-żmien ta' xejra

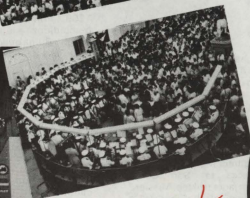
ġdida għal hajtu, hu għannaq miegħu u bies bniedem imcappas bil-mard tal-ġdjem. Ftit wara, Kristu Msallab qanqlu meta kellmu għall-ewwel darba. Frangisku beda jgħassam hafna karità lill-foqra u l-morda u jgħin l-knejjes foqra tal-belt ta' Assisi. Missieru kien għadu jittama li dak ma kienx Hlief żmien qasir ta' kriżi; iżda quddiem l-Isqof Gwido ta' Assisi, Frangisku ddkjara li jichad għal kull wirt li kien imissu minn missieru.

Kienet bdiet is-sena 1206. Hu libes libsa fqajra b'salib tad-drapp fuqha, thażżem b'habel abjad, u ried li jimxi hafi. Hawn bdiet għalih hajja iebisa maqtuġh għalih wahdu, mogħti għat-talb u penitenza. Issa oħrajn bdew jissahhru għal warajh. Fis-16 ta' April, 1208, l-għani Bennard ta' Quintavalle u l-ġurista Pietru Catani, urewh li xtaqu li flimkien miegħu jaqsmu l-istess hajja tiegħu. Warajhom, zagħżuġ fqajjar jismu Egidju, talbu biex jingħaqad miegħu. Ftit wara n-numru żdied. Fis-sena 1209, Frangisku li ried iġix dejjem b'ubbidjenza lejn il-Knisja, hadhom miegħu Ruma quddiem il-Papa Innoċenzju III. Il-Papa sabha diffiċli biex jagħtihom l-approvazzjoni tiegħu; imma l-Mulej, nebbhu bil-ġid kbir li dan il-bniedem kien se jagħmel lill-Knisja.

Bil-Barka tal-Papa, Frangisku beda jhossu bhal Kristu iehor iħabbar l-bxara t-tajba. Fis-sena 1212, San Frangisk waqqaf it-tieni Ordni tiegħu li kien dak tas-Sorijiet. Il-Qaddis Frangisku issa kien qed iġhakkess il-ġisem tiegħu ta' spiss biex hekk aktar joqrob lejn Alla. Fl-14 ta' Settembru 1224, festa ta' l-Ezaltazzjoni tas-Salib, kif kien mitful f'estasi ta' mħabba, fl-idejn, fir-riġlejn u fil-ġenb ta' Frangisku bdew jidhru l-pjaġi ta' l-istess Kristu msallab. L-aħhar sentejn giebu magħhom tbatijiet oħrajn; beda jitlef id-dawl u ta' spiss kien ikun magħfus bl-uġiħ kbir. "Ohtu" l-mewt ma kenitx il-bogħod. Miet fuq il-qiegħa ta' l-art, imdawwar minn bosta relġjużi nhar is-Sibt, 3 ta' Ottubru, 1226 meta kellu biss 45 sena.

Il-ġisem tiegħu nżamm fil-knisja ta' San Ġorġ f'Assisi għal erba' snin. Kien hemm li hu ġie ddkjarat Qaddis mill-Papa Grigor IX, habib kbir tiegħu, fis-16 ta' Lulju, 1228. Aktar tard, il-fdal tiegħu ttiehed fil-Bażilika ġdida li nbriet fuq l-gholja li bdiet tissejjah l-Għolja tal-Genna.

IL-FESTA TA' SAN ĠORĠ 1983

Ir-Ritratti ta' hawn fuq juru mumentu mill-festa ta' San Ġorġ ta' din is-sena. Kellna festa kbira; festa mimlija ferħ u briju matul il-ġranet kollha. Kulhadd ta s-sehem tiegħu u ta' dan minn dawn il-kolonna niringrazzjaw lil kulhadd ta' l-ghajnuna li nghatat. Hajr speċjali jmur żgur lis-Socjeta' Filarmonika "La Stella" li torganizza l-festi ta' barra, ghax sena wara l-oħra s-Socjeta' 'La Stella' torganizza b'mod impekkabbli festi esterni li jagħmlu unur lilna u lill-Ghawdex.